

Fra presidenten: Klima og helse

Klimaet på kloden har alltid vært, og vil alltid være, i kontinuerlig endring. Økt forskningsbasert forståelse av fenomenene og de helsemessige konsekvenser av klimaendringer er viktig.

Verdens helseorganisasjon (WHO), Europakommisjonen og den europeiske legeforening (CPME) har gjennom rapporter og uttalelser gjentatte ganger påpekt at de klimaendringer som er i ferd med å skje, kan gi betydelige endringer for befolkningenes helse og sykdomsutbredelse i verden (1, 2). Uavhengig av hva man mener er årsak til klimaendringene, vil det være behov for kunnskap om konsekvensene. – Klimaendringer blir noen ganger forstått som noe som kun påvirker planeten, og ikke planetens innbyggere. Klimaendringer gir negative konsekvenser for vannkvalitet, samt for vann- og matforråd; begge er fundamentale for helse og for overlevelsesnivået. Endringene i klimaet står bak hyppige og sterke stormer, hetebølger, tørke og oversvømmelse, samtidig som luftkvaliteten forverres. Dette gir økt menneskelig lidelse slik som skader, sykdom, underernæring og død, uttalte FNs generalsekretær Ban Ki-moon i sitt budskap i anledning verdens helsedag 7.4. 2008.

I 2020 vil opp mot en kvart milliard afrikanere oppleve vannmangel, og det er forventet en halvering av avlingen i enkelte afrikanske land. Helsevirkninger av ekstreme temperaturer, ekstreme værforhold som tørke, flom og orkaner, samt økt utbredelse av vektoroverførte sykdommer som malaria og flåttoverførte sykdommer, er allerede merkbare. Klimaendringene er en trussel for nåværende og fremtidige generasjoners grunnleggende behov som tilgang på mat, rent vann, husrom, ren luft og god helse. WHO fremhevet at helsevirkningene vil slå hardest ut i tropiske og subtropiske utviklingsland, men effektene er også tydelige i Europa. I European Climate Change program som er lagt frem for EU-kommisjonen, angis det at det var 23 000–50 000 ekstra dødsfall som følge av hetebølgen i Europa i 2003. Barn under fire år og eldre over 65 år som også har andre sykdommer, er mest utsatt ved hetebølger.

Effektene av langvarig flom rammet 1,2 millioner mennesker i Bangladesh senest nå i september 2008. Orkanen og etterfølgende flom i Butan sommeren 2008, rammet store og sårbare befolkningsgrupper. Også Europa er sårbar. 9% av Europas befolkning bor i kystområder lavere enn fem m o.h.. Kraftige stormer gjør store skader og påfører menneskelige lidelser. Dermed er det fra et folkehelseperspektiv svært alvorlig at man under flom får en blanding av kloakk og drikkevann. Dette kan føre til oppblomstring av tarmpatogene infeksjonssykdommer som salmonellose og giardiasinfeksjoner.

Vektorrelaterte sykdommer øker i utbredelse. Malaria som tidligere gikk til 2 000 m o.h. i Marokko, går nå opp til 2 500 meter. West Nile Virus sees nå i spredte tilfeller i Europa, og malaria er økende ved vestlige og sydlige grenser i Europa. Leishmaniasis, som blir overført

av sandfluer, sees i middelhavsområdet. En annen effekt av klimaendring er at man ser tidligere start på pollensesongen og lengre varighet av polleneksponering. Det blir rapportert om økende allergi som en mulig effekt av varmere klima, også i Skandinavia.

Legeforeningen hilser Helse- og omsorgsdepartementets miljøengasjement gjennom den nylig avholdte konferansen om spesialisthelsetjenesten og miljøvern, velkommen. Men vi savner et enda bredere engasjement som omfatter hele helsetjenesten. Klimaendringenes konsekvens for helse er en av vår tids store utfordringer innen helsetjenesten. Legeforeningen savner et tydelig løft for medisinsk forskning som kan gi ny kunnskap om de helsemessige konsekvensene av klimaendringer. En slik forskning må vinkles både mot de nasjonale og de internasjonale konsekvenser for befolkningens helse. Folkehelseinstituttet uttaler i sitt skriv om helseeffekter av klimaendringer at forskning om helseeffekter av klimaendringer hittil har vært forsømt i Norge (3). Klimaendringene gir sterkt behov for ny kunnskap om å forebygge endret sykdomsutvikling og nød som følge av klimaeffekter som allerede er tilstede, og som vil forsterkes i årene som kommer. Legeforeningen imøteser et kunnskapsløft i form av forskningsfinansiering fra regjeringen også på dette området.

Legeforeningen har som målsetning å øke engasjementet om klimaendringer, forurensning og konsekvensene dette får for befolkningens helse. Legeforeningen har besluttet å sette ned en egen arbeidsgruppe som skal jobbe med disse temaene. Legeforeningen ønsker å stimulere til at kunnskap om helsemessige konsekvenser av klimaendringene blir styrket blant egne medlemmer og i helsevesenet for øvrig. Legeforeningen erkjenner at klimaendringene er en trussel mot nåværende og framtidige generasjoners grunnleggende behov, og vil ta tak i dette for å bidra til økt kunnskap og bred forskningsinnsats.

Litteratur

1. The British Medical Association. Health professionals taking action on climate change. www.bma.org.uk/ap.nsf/content/climatechange (23.9. 2008).
2. Comité Permanent des Médecins Européens. Mid-term review of the Eu Action Plan on Environment and Health by EP: <http://cpme.dyndns.org:591/database/2008/Info.2008-064.en.EU%20environm.health.action.plan.pdf> (23.9. 2008).
3. Ottesen P. Helseeffekter av klimaendringer. Nytt fra Folkehelseinstituttet 2005; 4: nr. 9. (www.fhi.no/eway/default.aspx?pid=233&trg=MainLeft_5669&MainLeft_5669=5544:55440::0:5667:1:::0:0) (23.9. 2008.)

Torunn Janbu

Torunn Janbu
torunn.janbu@legeforeningen.no
president